

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 7.5.2008
KOM(2008) 238 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE
JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE**

**EMU@10: saavutukset ja haasteet talous- ja rahaliiton kymmenen ensimmäisen vuoden
jälkeen**

{SEK(2008) 553}

KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE

EMU@10: saavutukset ja haasteet talous- ja rahaliiton kymmenen ensimmäisen vuoden jälkeen

HISTORIALLINEN ASKEL

Euroopan unionin johtajat tekivät 2. toukokuuta 1998 historiallisen päätöksen yhteisen rahan, euron, käyttöön ottamisesta. Siirtyminen talous- ja rahaliitto EMUn viimeiseen vaiheeseen 1. tammikuuta 1999 oli merkkipaalu Euroopan yhdentymiskehityksessä. Vaikka kyse oli olennaisesti taloudellisesta tapahtumasta, siihen sisältyi samalla selkeä ja vakuuttava poliittinen viesti eurooppalaisille ja koko maailmalle: EU pystyy tekemään kauaskantoisia päätöksiä yhteisen tulevaisuuden ja menestyksen takaamiseksi maanosalle, joka on liian usein joutunut kärsimään sodista ja taloudellisesta ja poliittisesta epävakauksesta. Talous- ja rahaliiton perustaminen – tärkein rahapoliittinen uudistus sitten Bretton Woodsin sopimusten – oli ennennäkemättömän rohkea siirto Euroopan talouden lähihistoriassa, ja se muutti koko maailmantalouden toimintaympäristön.

Euro on kymmenvuotisen taipaleensa aikana osoittautunut valtaiseksi menestykseksi. Yhteisestä rahasta on tullut EU:n symboli, ja euroalueen kansalaiset pitävät sitä yhtenä Euroopan yhdentymisen myönteisimmistä saavutuksista EU:n sisäisen liikkumisvapauden ja Euroopassa vallitsevan rauhan ohella. Joka toiselle euroalueen kansalaiselle EU on yhtä kuin yhteinen raha. Talous- ja rahaliitto on turvannut makrotaloudellisen vakauden ja vauhdittanut rajat ylittävää kauppaa, rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä ja investointeja. Euroa käyttävien maiden määrä oli vuoden 2008 alussa kasvanut alkuperäisestä yhdestätoista jo viiteentoista, ja uusia maita on tulossa mukaan. Talous- ja rahaliitto on strategisen tärkeä saavutus EU:lle ja itse asiassa koko maailmallekin, sillä Eurooppa on tarjonnut tervetullutta makrotaloudellista vakautta näinä levottomien rahoitusmarkkinoiden aikoina.

Euro on kiistaton menestys, mutta **se ei vielä ole täyttänyt kaikkia alkuperäisiä odotuksia.** Tuotanto ja erityisesti tuottavuuden kasvu on ollut muita kehittyneitä talousjärjestelmiä vaatimattomampaa, ja huoli tulojen ja varallisuuden jakautumisen oikeudenmukaisuudesta on lisääntynyt. Lisäksi esiin on noussut sellaisia pakottavia haasteita, joita ei vielä ollut tai joiden täysimittaista laajuutta ei osattu ennakoida, kun talous- ja rahaliittoa suunniteltiin. Globalisaatio etenee vauhdilla ja luonnonvarat niukkenevat niukkenemistään. Ilmastonmuutos ja väestön ikääntymisen seuraukset rajoittavat nekin Euroopan talouden kasvukapasiteettia. Maailmantalouden epätasapainon purkautuminen luo myös paineita euron valuuttakurssille ja EU:n rahoitusjärjestelmien toiminnalle. Samaan aikaan euroalue laajenee askel askeleelta, ja vaikka laajentuminen tuo dynaamisuutta euroalueen talouteen, se myös kasvattaa alueen sisäisiä eroja ja asettaa näin suurempia vaatimuksia sen mukautumiskyvylle.

Tässä tiedonannossa ja siihen liittyvässä kertomuksessa¹ arvioidaan talous- ja rahaliiton ensimmäistä kymmenvuotisjaksoa, määritetään euroalueen tavoitteet ja haasteet ja ehdotetaan toimintaohjelmaa, jonka avulla voidaan taata talous- ja rahaliiton menestyksen jatkuminen.

ENSIMMÄISTEN KYMMENEN VUODEN SUURIMMAT SAAVUTUKSET

Euron käyttöönotto oli **merkittävä käännekohta** euroalueeseen osallistuvien jäsenvaltioiden ja muidenkin maiden **makrotaloudellisessa ympäristössä**. Yhteinen rahapolitiikka yhdistettynä kansalliseen, mutta koordinoituun finanssipolitiikkaan on edistänyt makrotaloudellista vakautta. Euroopan maiden taloutta aika ajoin ravistelleet valuuttakurssivaihtelut ovat nyt taaksejäänyttä aikaa. Euroopan keskuspankki (EKP), joka vastaa euroalueen rahapolitiikasta, vakiinnutti nopeasti asemansa ja uskottavuutensa. Budjettikuri on parantunut selvästi vakaus- ja kasvusopimuksen myötä. Euroalueen talouden ja rahoitusalan yhdentymisen on ollut nopeampaa kuin muualla EU:ssa ja sen kyky sietää ulkopuolisia häiriötekijöitä on vahvistunut. Edistystä on kaiken kaikkiaan tapahtunut monilla osa-alueilla, kuten seuraavat esimerkit osoittavat.

Pitkän aikavälin inflaatio-odotukset on ankkuroitu rahapolitiikan avulla lähelle EKP:n hintavakausmääritelmää. Inflaatio oli talous- ja rahaliiton ensimmäisellä kymmenvuotiskaudella keskimäärin hieman yli 2 prosenttia, kun se oli 1990-luvulla ollut 3 prosenttia ja 1970- ja 1980-luvuilla 8–10 prosenttia. Nimelliskorot ovat euron käyttöönoton jälkeen laskeneet keskimäärin 5 prosenttiin 1990-luvun 9 prosentista ja 1980-luvun 12 prosentista. Reaalikorot ovat laskeneet talous- ja rahaliitossa alhaisimmalle tasolle kymmeneen vuosiin myös niissä maissa, joiden talous oli jo hyvin vakaa ennen euron käyttöönottoa. Inflaatio on toki kiihtynyt viime aikoina johtuen pääasiassa öljyn ja kulutushyödykkeiden hintojen jyrkästä noususta, ja kotitalouksien ja yritysten lainaehdoista on tiukennettu rahoitusmarkkinoiden levottomuuden vuoksi. Hitaan inflaation ja tavanomaisempien lainaehdojen uskotaan kuitenkin palaavan, kun nämä ulkoiset paineet ovat poistuneet – tosin öljyn ja kulutushyödykkeiden hintojen noususuuntaus saattaa jatkua, kun kysyntä nopeasti kasvavan talouden maissa jatkuu voimakkaana.

Finanssipolitiikka on tukenut makrotaloudellista vakautta talous- ja rahaliitossa. Julkisen talouden vakauttamisessa on edistytty tuntuvasti viime vuosien aikana. Alijäämä oli vuonna 2007 enää 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun se sekä 1980- että 1990-luvulla oli keskimäärin 4 prosenttia. Vakaus- ja kasvusopimuksen uudistus vuonna 2005 paransi finanssikuria ja auttoi myös korjaamaan liiallisia alijäämiä pysyvämmiin kannustamalla luopumaan kertaluonteisista toimenpiteistä. Myötäsykliseltä finanssipolitiikalta ei täysin ole vältytty, mutta se on nykyisin harvinaisempaa. Tämän seurauksena ja viime vuosien odotettua suurempien verotulojen ansiosta yhdenkään euroalueen valtion alijäämä ei ylittänyt 3:a prosenttia vuonna 2007, ja euroalueen kokonaisalijäämä (0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2007) oli pienin moniin kymmeneen vuosiin. Julkinen talous olikin vuonna 2007 kymmenessä viidestätoista euroalueen valtiosta ylijäämäinen tai hyvin lähellä tasapainoa.

---

¹ SEK(2008) 553 "EMU@10: saavutukset ja haasteet talous- ja rahaliiton kymmenen ensimmäisen vuoden jälkeen".

Talous- ja rahaliitto on **edistänyt talouden ja markkinoiden yhdentymistä**. Valuuttakurssiriskien poistuminen ja rajatylittävän kaupan kustannusten aleneminen ovat auttaneet kehittämään yhtenäismarkkinoita ja yhdentämään tuotemarkkinoita. Alueen sisäisten kauppavirtojen osuus suhteessa alueen BKT:hen on nyt kolmannes, kun se vielä kymmenen vuotta sitten oli neljännes. Saatavilla olevien arvioiden mukaan valuuttakurssivaihtelujen poistuminen selittää jopa puolet tästä lisäyksestä. Vieläkin merkittävämpi tulos on se, että alueen sisäisten suorien ulkomaisten investointien osuus suhteessa BKT:hen on nyt kolmannes, kun se alussa oli viidennes. Arvioiden mukaan jopa kaksi kolmasosaa tästä lisäyksestä perustuu suoraan yhteiseen rahaan. Nämä kehityssuuntaukset ovat johtaneet puolestaan merkittäviin mittakaavaetuihin, kilpailun kiihtymiseen ja tuotannon tehostumiseen tuntuvasti. Vastaavasti pääomakustannuksiin sisältyvien riskipreemioiden vähentyminen on edistänyt pääoman muodostusta. Se on nyt lähes 22 prosenttia suhteessa BKT:hen eli enemmän kuin kertaakaan 1990-luvun alun jälkeen. Yhteisen rahan arvioidaan näiden eri kanavien kautta nostaneen työn tuottavuutta peräti 5 prosenttia työtuntia kohden euron käyttöönoton jälkeen.

Euro on **edistänyt voimakkaasti rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä**. Pankkien väliset rahamarkkinat ovat euroalueella yhdistyneet kokonaan. Rajatylittävät pankkien väliset siirrot ovat lisääntyneet tasaisesti vuodesta 1999. Pankkien yhdistyminen yli valtioiden rajojen on yleistynyt: kuudentoista suurimman pankkiryhmän EU:ssa sijaitsevista varoista yli 25 prosenttia on nyt niiden kotimaan ulkopuolella. Euromääräisistä yksityisen sektorin arvopapereista on syntynyt merkittävät markkinat, joilla emissioiden vuotuinen kokonaisarvo on yli 1 biljoonaa euroa. Se ylittää siis nyt selvästi julkisen sektorin emissioiden kokonaisarvon, joka on noin 800 miljardia euroa. Myös osakemarkkinat ovat yhdentyneet nopeammin kuin muualla: muista euroalueen maista hankittujen osakkeiden osuus on noussut 20 prosentista 40 prosenttiin. Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri on kehittynyt, ja edistystä on tapahtunut myös rahoituspalvelujen rajatylittävien tukkimarkkinoiden suhteen. Yhtenäisen euromaksualueen tarkoituksena on poistaa erot kansallisten ja rajatylittävien vähittäismaksujen väliltä. Sääntely- ja valvontatoiminnassa on samaan aikaan tapahtunut jonkin verran lähentymistä rahoituspalveluja koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon ja Lamfalussy-komiteoiden toiminnan myötä.

Talous- ja rahaliitto on **parantanut euroalueen kykyä sietää ulkoisia häiriöitä**. Euroalue joutui ensimmäisen kymmenvuotisjaksonsa aikana alttiiksi useille ulkoisille häiriöille, jotka johtuivat maailmantalouden suhdannekierrosta. Niistä merkittävin oli internet-kuplan puhkeaminen ja siitä seurannut laskukausi Yhdysvalloissa 2000-luvun alussa. Euroalueen talous hidastui sen seurauksena vuosikymmenen alussa, mutta vaikutus oli huomattavasti lievempi kuin vastaavissa olosuhteissa ennen yhteisen rahan käyttöönottoa. Nyt jälleen näyttää siltä, että euroalue on suojassa pahimmilta maailman rahoitusmarkkinoiden myllerryksiltä. Häiriönsietokykyä ovat parantaneet myös inflaatio-odotusten ankkuroiminen, Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian mukaisesti toteutetut uudistukset ja vakaus- ja kasvusuojimuksen uudistamisen jälkeen tiukentunut budjettikuri.

Talous- ja rahaliitosta on ollut **merkittävää apua erityisesti kiinnikuomisprosessiin osallistuville jäsenvaltioille**. Makrotaloudellisesti vakaa ympäristö ja alhaiset korot ovat yhdessä koheesipolitiikan ja koheesio- ja rakennerahastojen antaman tuen kanssa luoneet edellytykset nopealle kiinnikuomiselle. Terveen talouspolitiikan myönteiset vaikutukset ovat voimistuneet kansallisten rahoitusmarkkinoiden kehittyessä ja yhentyessä muuhun euroalueeseen. Talous- ja rahaliittoon liittyminen houkuttelee ymmärrettävästi EU:hun

vuodesta 2004 alkaen liittyneitä kahtatoista jäsenvaltiota, joista kolme on jo mukana euroalueessa. Slovakia valmistautuu liittymään mukaan vuonna 2009.

Euro on vakiinnuttanut asemansa **maailman toiseksi tärkeimpänä kansainvälisenä valuuttana**. Euromääräisten kansainvälisten joukkovelkakirjojen arvo ylitti Yhdysvaltain dollareina liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjojen arvon vuonna 2004. Euroalueen pankkien euroalueen ulkopuolisille lainanottajille myöntämien euromääräisten pankkilainojen prosenttiosuus on nyt 36 prosenttia, kun vastaava osuus on Yhdysvaltain dollarien osalta 45 prosenttia. Euro on maailman valuuttamarkkinoilla toiseksi eniten vaihdettu valuutta, ja sitä käytetään useammassa kuin joka kolmannessa valuuttakaupassa. Euron virallinen käyttö on lisääntynyt: euromääräisten virallisten varantojen maailmanlaajuinen osuus on noussut 18 prosentista vuonna 1999 yli 25 prosenttiin vuonna 2007. Sitä käytetään yhä enemmän myös kaupan laskutus- ja selvitysvaluuttana; euroalueen ulkomaankaupassa sen osuus on jo yli 50 prosenttia. Eurosta on tullut tärkeä valuutta myös monissa euroalueen ulkopuolisissa maissa, erityisesti euroalueeseen pyrkivissä maissa ja EU:n naapurimaissa, joiden kaupasta noin 60 prosenttia laskutetaan nykyisin euroina.

Euroalue tuo **vakautta Euroopan ja maailman talouteen**. Talous- ja rahaliiton sisäisen talouspolitiikan vaikutukset ovat maailmanlaajuisia euron jatkuvasti vahvistuvan kansainvälisen aseman ja euroa käyttävän talousalueen suuren koon vuoksi. Euroalue on myötävaikuttanut maailmantalouden hallittuun kehittymiseen jopa erittäin rauhattomien viime kuukausien aikana, sillä sen ulkoinen rahoitusasema on tasapainoinen, makrotalouden kehys luotettava ja rahoitusjärjestelmä terveellä pohjalla.

Euroalue on kehittänyt **toimivan talouspolitiikan ohjausjärjestelmän**. Vaikka talouspolitiikan päävastuu on kansallisella tasolla, talous- ja rahaliiton jäsenvaltiot ovat yksimielisiä siitä, että talous- ja rahaliitto ei voi toimia tehokkaasti ilman tervettä julkista taloutta ja joustavia ja yhdennettyjä tuote-, työ- ja rahoitusmarkkinoita. Vakaus- ja kasvusopimuksen uudistus vuonna 2005 antoi kansallisille hallituksille suuremman ”omistajan” roolin budjettipolitiikan ohjausjärjestelmässä. Uudistetussa Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiassa, joka on keskeinen väline EU:n talouspolitiikan koordinoinnissa, jäsenvaltioita kehoitetaan ”edistämään dynaamista ja toimivaa talous- ja rahaliittoa” (suuntaviiva nro 6). **Euroryhmä tarjoaa** euroalueen valtiovarainministereille **tärkeän foorumin**, jolla käsitellään yhteiseen rahaan liittyviä, perustamissopimuksen mukaista valvonta- ja yhteensovittamistehtävää laajemmalle ulottuvia kysymyksiä. Euroryhmä, jonka epävirallinen luonne mahdollistaa avoimien ja suorien keskustelujen käymisen, on erinomainen väline yhteisymmärryksen löytämiseen ja selkeiden kantojen muodostamiseen koko euroaluetta koskevissa makrotaloudellisissa kysymyksissä. Sen näkyvyys ja merkitys ovat kasvaneet ajan mittaan, erityisesti sen jälkeen, kun ensimmäinen pysyvä puheenjohtaja nimitettiin tammikuussa 2005. Euroalueen yhteiset toimet ovat kasvattaneet sen vaikutusvaltaa myös kansainvälisellä rintamalla, mistä kertovat euroryhmän troikan – euroryhmän puheenjohtajan, EKP:n pääjohtajan ja talous- ja rahapoliittisista asioista vastaavan Euroopan komission jäsenen – kahdenvälinen vuoropuhelu Kiinan ja eräiden muiden maiden kanssa sekä IMF:n johdolla viime vuonna käydyt monenväliset neuvottelut maailmantalouden epätasapainosta.

Kaikkien näiden saavutusten huippuna on **ennätysmäisten 16 miljoonan työpaikan luominen** euroalueelle **talous- ja rahaliiton ensimmäisen kymmenvuotisjakson aikana**. Työllisyysaste on noussut lähes 15 prosenttia yhteisen rahan käyttöönoton jälkeen, ja työttöminä on enää noin 7 prosenttia työvoimasta, vähiten yli viiteentoista vuoteen. Huomionarvoista on, että työllisyys on kasvanut nopeammin kuin muilla kehittyneillä talousalueilla, muun muassa Yhdysvalloissa. Nämä tulokset ovat seurausta työmarkkinoihin ja sosiaaliturvajärjestelmiin kohdistuneista uudistuksista, jotka on toteutettu Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian ja talous- ja rahaliiton yhteensovittamis- ja valvontakehyksen mukaisesti, sekä useimmissa euroalueen maissa harjoitetusta maltillisesta palkkapolitiikasta. Tämä osoittaa selkeästi sen, että eurooppalainen työvoima pystyy vastaamaan uusiin haasteisiin ja tekemään tarvittavat mukautukset, jotka johtavat uusien työpaikkojen syntyyn ja talouskasvun nopeutumiseen.

TALOUS- JA RAHALIITON EDESSÄ OLEVAT, UUSIEN MAAILMANLAAJUISTEN SUUNTAUKSIEN KOROSTAMAT HAASTEET

Kokonaiskuva talous- ja rahaliiton ensimmäisestä kymmenvuotisjaksosta on hyvin myönteinen. Kaikki odotukset eivät kuitenkaan täyttyneet.

Potentiaalinen kasvu on edelleen liian hidasta, noin 2 prosenttia vuodessa. Vaikka työllisyysaste on noussut selvästi, tuottavuuden kasvu on hidastunut 1 ½ prosentista 1990-luvulla noin 1 prosenttiin tällä vuosikymmenellä huolimatta yhteisen rahan myönteisestä vaikutuksesta. Euroalueen tulot henkeä kohden ovat tämän seurauksena jääneet 70 prosenttiin siitä, mitä ne ovat Yhdysvalloissa. Useimmat pienemmät euroalueen talousjärjestelmät ovat menestyneet poikkeuksellisen hyvin, mutta potentiaalisen kasvun olisi pitänyt olla selvästi nopeampaa eräissä suurimmista jäsenvaltioista.

Valtioiden välillä on lisäksi ollut selviä ja pysyviä eroja inflaation ja yksikkötyökustannusten suhteen. Euroalueen jäsenvaltioiden välillä havaitut itsepintaiset erot ovat johtuneet osin hintojen ja palkkojen liian vähäisestä reagoinnista: ne eivät ole tasoittuneet riittävästi tuotteiden, alojen ja alueiden välillä. Tämän seurauksena joidenkin maiden kilpailukyky on jatkanut heikentymistään ja ulkoinen epätasapaino on kasvanut suureksi, mikä vaatii talous- ja rahaliitossa pitkiä sopeutuskausia. Pitkittyneet sopeutuskaudet ovat ennen kaikkea merkki siitä, että rakenneuudistukset eivät ole enää olleet yhtä kunnianhimoisia kuin euroon valmistauduttaessa. Euroalueen, kuten koko EU:nkin, tuotemarkkinat ovat vasta osittain yhdentyneet, eikä rajatylittävää palvelujen tarjontaa harjoiteta tarpeeksi.

Euro on kansainvälisenä valuuttana tärkeä kilpailuvaltti kaikille euroalueen jäsenille ja koko EU:lle. **Selkeän kansainvälisen strategian** ja vahvan yhteisen äänen **puuttuminen** kansainvälisillä foorumeilla tulee kuitenkin euroalueelle kalliiksi yhä globalisoituneemmassa maailmassa. 1990-luvun puolivälistä saakka jatkunut maailmantalouden epätasapaino alkaa vaatia veronsa valuuttakurssien ailahtellessa liikaa ja rahoitusalan vakausjärjestelyjen joutuessa kovan paineen alaisiksi. Ennestäänkin niukan energian ja muiden primääriraaka-aineiden nopeasti kasvava kysyntä nousevan talouden maissa asettaa toimituspaineita, jotka nostavat öljyn, elintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden hintoja. Tällaisessa rauhattomassa taloudellisessa ympäristössä yhteinen raha on suojakilpi, jonka turvin euroalue voisi ainutlaatuisesta asemastaan käsin ottaa keskeisen roolin maailmanpolitiikan areenalla tilanteeseen liittyvien riskien torjumiseksi. Tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan hyödynnetä

tarpeeksi, koska euroalueella ei ole asianmukaisesti määriteltyä kansainvälistä strategiaa eikä varsinaista kansainvälistä edustusta.

Talous- ja rahaliiton taloudellinen menestys ei myöskään täysin heijastu euron julkiseen kuvaan. Euroa käytetään usein syntipukkina, jota syytetään heikoista taloudellisista tuloksista, vaikka todellisuudessa syynä on epäsovinnainen kansallinen talouspolitiikka. Joissakin maissa on myös vallalla se käsitys, että hinnat ovat nousseet jyrkästi euron myötä. Vaikka vaikutukset kokonaisinflaatioon olivat euron käyttöönoton yhteydessä marginaaliset, on totta, että hintojenkorotuksissa menttiin toisinaan liiallisuuksiin joillakin aloilla ja joissakin maissa. Tämä on tahrannut euron mainetta ja tahraa sitä edelleen. Samaan aikaan talous- ja rahaliiton talouspuoli on jäänyt rahoituspuolen kehityksen varjoon, mikä on aiheuttanut huolta siitä, että euroalue ei pysty vastaamaan siihen kohdistuviin keskeisiin haasteisiin. Myös tämä on heikentänyt euron kuvaa julkisuudessa. Tehtävää on siis vielä paljon. Mutta sen lisäksi, että talous- ja rahaliiton on seuraavien kymmenen vuoden aikana täytettävä alkuperäiset odotukset, siihen kohdistuu myös uusia maailmanlaajuisia haasteita, jotka tuovat talous- ja rahaliiton edellä kuvatut heikkoudet vieläkin selvemmin esiin.

- **Globalisaatio etenee vauhdilla.** Kasvavan talouden maat kilpailevat nyt kehittyneiden talousalueiden kanssa vähän koulutusta vaativasta teollisuustuotannosta ja yhä enemmän myös korkeamman arvonlisän tuotannosta. Globalisaatio tarjoaa loistavia tilaisuuksia markkinoiden kasvattamiseen. Se alentaa hintoja ja lisää kuluttajien valinnanvaraa ja tuo tehokkuusetuja tuottajille. Se asettaa kuitenkin myös kovia vaatimuksia euroalueen jäsenten mukautumiskyvylle. Taantuvat teollisuusalat on korvattava uusilla toiminnoilla, ja tutkimus, innovointi ja inhimillinen pääoma ovat yhä tärkeämpiä dynaamisen talouden edellytyksiä. Globalisaatio myös pakottaa euroalueen osallistumaan aktiivisesti maailmanlaajuiseen talous- ja finanssipolitiikan ohjaukseen.
- **Elintarvikkeiden ja energian hinnat nousevat** maailmantalouden nopean kasvun ja nousevan talouden maiden uudenlaisten kulutustottumusten siivittäminä. Myös ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset lisääntyvät. Nämä kehityskulut saattavat rajoittaa kasvua ja vaikuttaa haitallisesti tulon ja varallisuuden jakautumiseen, sillä seurauksista kärsivät usein suhteessa eniten kaikkein huono-osaisimmat. Tilannetta hankaloittaa se, että ilmastonmuutoksen hillitseminen ja elintarvikkeiden ja energian hintojen kurissa pitäminen eivät ehkä kovin helposti onnistu yhtä aikaa. Nämä ongelmat saattavat myös vaikuttaa euroalueen maihin eri tavoin, jolloin tarvitaan vieläkin paremmat valmiudet mukautua häiriöihin.
- Euroalueen väestö **ikäääntyy nopeasti** niin kuin muuallakin maailmassa. Tämän seurauksena eläkkeestä riippuvainen väestönosa kasvaa ja talouden kasvupotentiaali pienenee. Työikäisen väestön osuuden ennustetaan puoliintuvan suhteessa ikääntyneeseen väestöön seuraavien neljäkymmenen vuoden aikana. Jos politiikkaa ei muuteta, alueen potentiaalinen tuotanto hidastuu hieman yli 1 prosenttiin vuodessa, kun se tällä hetkellä on noin 2 prosenttia. Ikääntyminen asettaa melkoisia vaatimuksia myös julkisten varojen käytölle ja kasvattaa julkisia menoja suhteessa BKT:hen arviolta 4 prosenttiyksikköä seuraavien neljäkymmenen vuoden aikana, ellei eläke- ja terveydenhoitojärjestelmiä uudisteta. Väestön ikääntyminen asettaa suuren haasteen euroalueen mukautumiskyvylle ja uhkaa sen julkisen talouden kestävyyttä ja laajemmin koko hyvinvointijärjestelmää.

Nämä pidemmän aikavälin suuntaukset, joiden vaikutukset alkavat jo tuntua yhä selvemmin, haastavat kaikkien kehittyneiden talousalueiden kyvyn huolehtia kasvusta, makrotaloudellisesta vakaudesta, sopeutumiskyvystä, sosiaaliturvajärjestelmien kestävydestä sekä tulojen ja varallisuuden jakautumisesta. Niiden asettamat **poliittiset haasteet ovat kuitenkin erityisen vaikeita euroalueelle**, jonka kasvupotentiaali on suhteellisen alhainen, mukautumiskyky heikompi ja julkinen velka suuri ja jossa maat ovat erittäin riippuvaisia toisistaan.

KOLMEN PILARIN TOIMINTAOHJELMA SEURAAVALLE KYMMENVUOTISKAUDELLE

Talous- ja rahaliiton ensimmäisen kymmenvuotisjakson kokemukset olivat kaiken kaikkiaan hyvin myönteisiä, mutta ne paljastivat eräitä puutteita, jotka on korjattava. Suurella vaivalla saavutettu makrotaloudellinen vakaus on vakiinnutettava, ja samalla on **a)** nostettava potentiaalista kasvua ja turvattava euroalueen kansalaisten hyvinvointi ja sen parantuminen edelleen, **b)** varmistettava hyvä mukautumiskyky talous- ja rahaliiton laajentuessa uusiin jäsenvaltioihin ja **c)** suojattava tehokkaasti euroalueen etuja maailmantaloudessa. On hyvä muistaa, että nämä toimet on toteutettava globaalissa ympäristössä, joka on muuttunut huomattavasti euron käyttöönoton jälkeen. Näiden tehtävien laiminlyönti tulee nyt paljon entistä kalliimmaksi.

Komissio ehdottaa näihin haasteisiin vastaamiseksi **kolmen pilarin ohjelmaa**:

- Sisäisen ohjelman tavoitteena on tehostaa finanssipolitiikan yhteensovittamista ja valvontaa, ulottaa talous- ja rahaliiton makrotaloudellinen valvonta finanssipolitiikkaa laajemmalle ja sisällyttää rakenneuudistus paremmin osaksi yleistä toiminnan yhteensovittamista talous- ja rahaliitossa.
- Ulkoisen ohjelman tavoitteena on kasvattaa euroalueen roolia maailmantalouden ohjauksessa.
- Molemmat ohjelmat edellyttävät tehokkaampaa talouspolitiikan ohjausjärjestelmää.

I. Sisäinen toimintaohjelma: tehokkaampaa yhteensovittamista ja valvontaa

Valvonnan syventäminen ja laajentaminen

Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavaa menettelyä pitäisi jatkossakin soveltaa tiukasti ja **vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevien säännösten mukaista valvontaa pitäisi tehostaa**. Finanssipolitiikan yhteensovittamisen pitäisi ohjata kansallista budjettikäyttäytymistä enemmän koko syklin ajan eli niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina. Julkisen talouden valvontaa pitäisi syventää siten, että se kattaisi seuraavat kaksi pääalaa:

i) **Julkisen talouden kestävyden turvaaminen** tulevia sukupolvia varten. Kansallisten keskipitkän aikavälin julkisen talouden kehysten määrittelemineksi olisi selkeä edistysaskel kohti vakaata ja kestävä julkista taloutta. Kehyksiin pitäisi sisällyttää järkevästi laaditut menosäännöt, jotka mahdollistaisivat automaattisten finanssipoliittisten vakauttajien toiminnan vakaus- ja kasvusopimuksen rajoissa ja sovitaisivat julkisten menojen koostumuksen talouden rakenteellisia ja suhdannekohtaisia tarpeita vastaavaksi. Euroalueella pitäisi panna enemmän painoa julkisen velan kehittymisen seuraamiselle, ja keskipitkän aikavälin julkisen talouden tavoitteita pitäisi tiukentaa siten, että niissä otetaan huomioon myös epäsuorat vastuut. Julkista taloutta koskevilla pitkän aikavälin ennusteilla, joissa määritellään ikääntymisen vaikutukset julkiseen talouteen, voitaisiin lisäksi tukea kansallisten kestävyysstrategioiden laatimista ja edistää eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmiä uudistavien ja työllisyyttä parantavien toimenpiteiden toteuttamista.

ii) **Julkisen talouden laadun parantaminen** eli paremman vastineen saaminen valtion varoille ohjaamalla julkiset menot ja verotusjärjestelmät tukemaan kasvua edistäviä ja kilpailukykyä lisääviä toimintoja. Sosiaalimeno-ohjelmien uudistukset, jotka tarjoavat samalla sekä paremman toimeentuloturvan että kannustimia työntekoon – nk. joustava turva – auttaisivat myös selvästi parantamaan julkisen talouden kestävyttä ja laatua ja varmistaisivat, että talousarviot tukevat makrotaloudellista vakautta.

Valvonta on kuitenkin **ulotettava** julkisen talouden valvonnan lisäksi **koskemaan myös makrotaloutta horjuttavia tekijöitä**. Jäsenvaltioissa ilmeneviä kehityssuuntauksia, kuten vaihtotaseen alijäämän kasvua, itsepintaisia inflaatioeroja tai epätasapainoisia kasvusuuntauksia olisi seurattava, sillä ne eivät heijastusvaikutustensa ja euroalueen talousjärjestelmien kasvavan keskinäisen riippuvuuden vuoksi koske ainoastaan asianomaista valtiota, vaan koko euroaluetta. Talous- ja rahaliiton ensimmäiset kymmenen vuotta osoittivat, että vaikka markkinoiden yhdentymineksi erityisesti rahoituspalvelujen alalla on kaiken kaikkiaan hyödyllistä talous- ja rahaliitolle – koska se auttaa lieventämään makrotaloudellisia häiriöitä tarjoamalla riskienjakomahdollisuuksia ja helpottamalla varojen uudelleen kohdentamista – se voi myös lisätä eroja talous- ja rahaliittoon osallistuvien maiden välillä, ellei samalla harjoiteta asianmukaista politiikkaa. Jotkut tällaiset erot saattavat olla harmittomia – ne kuuluvat kiinnikuomisprosessiin tai jopa tavanomaisiin mukautustoimiin – mutta niistä voi myös olla haittaa ja ne saattavat olla seurausta mukautustoimien tehottomuudesta. Tarkempi valvonta voisi tällöin auttaa asianomaisia maita pohtimaan ratkaisuja ajoissa ennen erojen pitkittymistä.

Euroalueen ehdokasvaltioiden tarkempi valvonta, joka vastaisi nykyisille euroalueen jäsenille ehdotettua valvontaa, auttaisii niitä valmistautumaan paremmin yhteisen rahan käyttöön liittyviin haasteisiin. Pääomatuonti on tällä hetkellä runsasta monissa tulevissa euroalueen jäsenvaltioissa (mikä kertoo siitä, että tulotason nopean nousun odotetaan jatkuvan) ja niiden rahoitussektori kehittyi nopeasti. Nämä molemmat tekijät saattavat kiihdyttää luotonottoa (yleensä alhaisesta lähtötasosta) ja johtaa ulkoiseen epätasapainoon. Tulevia euroalueen maita valvotaan nykyisin arvioimalla niiden lähentymisohjelmia. Taloudellista kehitystä voitaisiin kuitenkin ohjailta poliittisesti voimakkaammin ja valvoa tarkemmin erityisesti ERM II -valuuttakurssimekanismineksi, joka on yksi euron käyttöönoton edellytyksistä ja keino tukea kestävä julkista taloutta ja todellista lähentymistä, osallistuvissa maissa. Tämä ei kuitenkaan saisi merkitä lisäehtojen asettamista euroalueeseen pääsyyllä.

Valvonnassa on hyödynnettävä olemassa olevia välineitä. Finanssipolitiikan valvonnan ja talouspolitiikan yhteensovittamisen tärkeimmät välineet ovat peräisin perustamissopimuksesta ja vakaus- ja kasvusopimuksesta. Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavaa menettelyä on käytettävä jatkossakin keskeisenä perustamissopimuksen vaatimusten rikkomisesta varoittavana keinona. Vakaus- ja kasvusopimuksen mukaan julkisen talouden keskipitkän aikavälin strategiat määritellään ja arvioidaan neuvoston kansallisista vakausohjelmista antamien lausuntojen pohjalta. EY:n perustamissopimuksen 99 artiklan mukaan ”jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa”. Lissabonin prosessin yhteydessä esitettävät euroalueelle suunnatut ja maakohtaiset suositukset ovat keskeisiä ohjaus- ja valvontavälineitä. Niiden käyttöä voitaisiin kuitenkin tehostaa. Ensimmäisen kymmenvuotisjakson tarkastelu vahvistaa käsitystä siitä, että vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäiseviä säännöksiä pitäisi täydentää Ecofin-neuvoston hyväksymällä tavalla² kestävämmän finanssipolitiikan tukemiseksi ja valtioiden makrotaloudelliseen vakauteen ja talous- ja rahaliiton toimintaan yleisesti vaikuttavien laajempien kysymysten käsittelemiseksi. Näitä perustamissopimukseen pohjautuvia välineitä on täydennetty euroryhmän joka kevät toteuttamalla keskipitkän aikavälin julkisen talouden tarkistusprosessilla. Kyseisessä vertaisarviointimekanismissa on toistaiseksi keskitytty julkisen talouden valvontaan, mutta toimintaa pitäisi laajentaa perustamissopimukseen perustuvan valvonnan tehostamiseksi.

Rakennepolitiikan sisällyttäminen tiiviimmin yhteensovittamisprosessiin

Rakenneuudistuksen onnistuminen on erityisen tärkeää euroalueelle. Euroalueen on ehdottomasti saatava vauhtia uudistuksiin, jotka ovat toki tervetulleita myös koko EU:lle. Markkinareaktioiden kehittäminen kannattaa kahdestakin syystä: se vauhdittaa elintason nousua pitkällä aikavälillä sekä parantaa häiriöiden sietokykyä ja tukee makrotaloudellista vakautta. Analyysissä saadut empiiriset todisteet osoittavat, että yhteistä rahaa käyttävien maiden rakenneuudistuksilla on enemmän kerrannaisvaikutuksia kuin muualla: rakenneuudistuksia toteuttavat maat hyötyvät suhteessa enemmän, kun taas hitaammat maat saattavat joutua maksamaan korkeamman hinnan toimettomuudestaan. Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategia on auttanut nostamaan rakenneuudistuksen poliittiselle asialistalle, ja sen euroaluetta koskevassa suuntaviivassa nro 6 sekä euroalueelle annettavissa suosituksissa vahvistetaankin lähtökohdat kiireellisimmin toimintaa vaativien alojen määrittämiselle. Lissabonin strategia luo perustan uudistusprosessin ohjaamiselle sekä euroalueella että yksittäisissä valtioissa yhteistyössä komission ja jäsenvaltioiden kesken.

Jäljellä olevien esteiden poistaminen tuotemarkkinoiden yhdentymiseltä on välttämätöntä toimivan euroalueen luomiseksi. Vaikka talous- ja rahaliitto ja yhtenäismarkkinaohjelma ovat vauhdittaneet talousjärjestelmien avaamista ja kilpailun lisäämistä, tuottavuuden hidaskasvu ja markkinoillepääsyn esteet erityisesti palvelujen alalla haittaavat edelleen sopeutumista taloudellisissa olosuhteisissa tapahtuviin muutoksiin euroalueella ja ylläpitävät hintapaineita. Euroalueen jäsenvaltiot ovat jääneet jälkeen innovoinnissa ja teknologian levittämisessä, jotka olisivat tärkeitä tekijöitä sekä kilpailun lisäämiseen että tuottavuuden parantamiseen kannalta. Yhtenäismarkkinakatsauksessa ehdotettua markkinoiden seurantajärjestelmää pitäisi hyödyntää erityisesti näiden puutteiden paikkaamisessa.

---

² KOM(2007) 316.

Euroalue tarvitsee *paremmin toimivat työmarkkinat* tukemaan sopeutumista globalisoituneeseen talouteen ja parantamaan kasvupotentiaalia väestön ikääntyessä. Suurempi palkkajousto ja palkkojen eriyttäminen toimialoittain, ammateittain ja alueittain sekä investoinnit inhimilliseen pääomaan ovat keinoja parantaa kilpailukykyä ja mahdollistaa resurssien sujuvampi uudelleen kohdentaminen häiriötilanteessa. Lissabonin strategian puitteissa on toteutettu useita työvoiman käyttöasteen nostamiseen tähtääviä uudistuksia, jotka ovatkin tuottaneet tuloksia. Edistys ei kuitenkaan ole ollut yhtä merkittävää kaikissa maissa, joten asia pitäisi pitää uudistusstrategioiden ytimessä myös seuraavalla kymmenvuotiskaudella. Sosiaalimeno-ohjelmien uudistusten ja aktiivisen työmarkkinapolitiikan tavoitteeksi pitäisi asettaa parempi toimeentuloturva sekä kannustaminen työnteekoon.

Euroalue voi **hyötyä suhteessa hyvin paljon EU:n rahoitusalan yhdentymisen edistämisestä**. EU:n rahoitusmarkkinoiden yhdentyminen on edistynyt huomattavasti, mutta lisätoimia tarvitaan euroalueen rahoitusmarkkinoiden suorituskyvyn ja likviditeetin parantamiseksi. Se helpottaisi taloudellista mukautumista riskien tasaisemman jakautumisen ansiosta ja edistäisi yhtenäisemmän yhteisen rahapolitiikan harjoittamista koko euroalueella. Toimia on tehostettava etenkin vähittäisrahoituspalvelujen rajatylittävän tarjonnan lisäämiseksi, yksityisen ja julkisen joukkovelkakirjarahoituksen kannattavuuden parantamiseksi sekä useammalla kuin yhdellä lainkäyttöalueella toimiville rahoituksenvälittäjille aiheutuvien sääntely- ja valvontakustannusten vähentämiseksi. Eurojärjestelmällä ja siihen osallistuvilla jäsenvaltioilla on yhteinen vastuu koko euroalueen rahoitusalan vakauden turvaamisesta, joten kriisien ehkäisy-, hallinta- ja ratkaisujärjestelyjen luomisessa tarvitaan yhä enemmän rajatylittävää yhteistyötä rahoitusalan yhdentymisen edistyessä. Euroalueen pitäisi näiden erityisten tehokkuus- ja vakauspyrkimysten pohjalta ja tämänhetkisestä rahoitusalan myllerryksestä saatujen kokemusten valossa ottaa aktiivinen rooli EU:n rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen läpiviemisessä ja EU:n rahoitusalan vakausjärjestelyjen tehostamisessa.

Jotta talous- ja rahaliiton kaikki mahdollisuudet pystyttäisiin hyödyntämään täysimääräisesti, euroalueella toteutettavien **uudistusten jatkamista on tuettava nykyistä voimakkaammin**. Rakennepolitiikan sisällyttäminen euroalueen yhteensovittamisprosessiin on hyödyllistä kolmella tavalla: a) Lissabonin strategian yhdennettyjen suuntaviivojen puitteissa annettavat koko euroalueelle suunnatut suositukset ja maakohtaiset suositukset luovat tukirangan rakenneuudistusten yhteensovittamiselle. Niiden noudattamista pitäisi seurata tarkemmin. b) Vakaus- ja kasvusopimuksen vuoden 2005 uudistus loi mahdollisuuden ottaa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista arvioitaessa huomioon sellaiset rakenneuudistukset, joista aiheutuu talousarvioon kustannuksia lyhyellä aikavälillä mutta jotka ovat pidemmällä aikavälillä kannattavia kasvun ja julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta. Vakaus- ja kasvusopimuksessa asetettujen sitoumusten noudattamista voitaisiin valvoa vertaisarviointimekanismilla, joka perustuu Lissabonin strategian yhteydessä laadittuun analyttiseen kehykseen ja jäsenvaltioiden etukäteen toimittamiin tietoihin. c) Uudistusten toteutusjärjestyksen järkevöittämisestä etusijalle pitäisi asettaa rahoitusmarkkinoiden toiminnan parantaminen. Se vaikuttaisi myönteisesti kasvuun ja mukautumiskykyyn ja kannustaisi myös toteuttamaan muita rakenneuudistuksia tuomalla esiin niiden pitkän tähtäimen hyödyt ja mahdollistamalla pääoman löytymisen rakenneuudistusten synnyttämiin uusiin investointikohteisiin.

II. Ulkoinen toimintaohjelma: euroalueen kansainvälisen aseman parantaminen

Euron kansainvälinen arvostus tuo tullessaan **etuja, vastuuta ja riskejä**. Se auttaa kehittämään Euroopan rahoitusalaan, tuottaa rahanlyöntimaksuista saatavia tuloja käytettäessä euroa varantovaluuttana ja vähentää alttiutta valuuttakurssien ailahteluille euromääräisen hinnoittelun ja laskutuksen yleistyessä. Jo pelkästään euroalueen koko aiheuttaa kuitenkin sen, että talous- ja rahaliitossa tehdyt poliittiset päätökset ja talouden kehityssuunnat tuntuvat muuallakin, eikä vähiten siksi, että kansainväliset vaikutteet siirtyvät yhä useammin eteenpäin maailmanlaajuisten rahoitusmarkkinoiden välityksellä. Riskejäkin on, sillä euron kasvava kansainvälinen arvostus saattaa euroalueen alttiiksi sille, että sijoitussalkkuja siirrellään häiritsevästi kansainvälisestä valuutasta ja sijoituskohteesta toiseen. Kaiken kaikkiaan euron saama yhä tärkeämpi asema kansainvälisenä valuuttana ja euroalueen talouden yhteenlaskettu vahvuus ovat muuttaneet pelin sääntöjä sekä talous- ja rahaliiton jäsenille että niiden kansainvälisille kumppaneille.

Euroalueen on siksi **luotava** valuuttansa kansainvälisen aseman tasalla oleva **kansainvälinen strategia**. Euroalueen, jonka ensimmäiset kymmenen vuotta ovat olleet menestys ja joka on naapureilleen tärkeä vakauttava tekijä, on nyt laadittava selkeä ja kokonaisvaltainen kansainvälisiin talous- ja rahoitusasioihin sovellettava strategia. Sen on otettava aktiivisempi ja päättäväisempi rooli sekä monenvälisissä foorumeissa että kahdenvälisissä vuoropuheluissa strategisten kumppaneidensa kanssa. Sen on tehostettava koordinoitua ja määritettävä yhteisiä kantoja ja tarvittaessa myös yhteisiä tehtäviä kaikilla näillä aloilla. Sen on puhuttava yhdellä yhteisellä äänellä valuuttakurssipolitiikasta ja sen on kannettava vastuunsa rahoitusalan vakauteen ja makrotalouden valvontaan liittyvistä asioista. Tämä tarve korostuu myös varauduttaessa siihen riskiin, että maailmantalouden epätasapainon purkautuminen heikentää euroalueen ja sen jäsenten kilpailukykyä suhteettoman paljon.

Tehokkain keino, jolla euroalue voi nostaa vaikutusvaltansa taloudellisen painoarvonsa tasalle, on **yhteisten kantojen määrittäminen ja edustuksen vahvistaminen siten, että lopulta euroalueella on yksi ainoa yhteinen paikka** tärkeissä kansainvälisissä laitoksissa ja foorumeissa. Tämä on kunnianhimoinen tavoite. Ulkoisen toimintaohjelman edistymisen edellyttää joka tapauksessa ennen kaikkea euroalueen ohjausjärjestelyjen tehostamista. Vaikka muut maat usein pitävät EU:ta ja euroaluetta ylliedustettuina kansainvälisissä organisaatioissa (paikkamäärän ja äänivallan suhteen), euroalue ei edelleenkään ole taloudellisen painoarvonsa tasolla kansainvälisissä foorumeissa. Euroalueen edustuksen vahvistaminen kasvattaisi sen kansainvälistä neuvotteluvalltaa ja alentaisi kansainvälisestä koordinoinnista euroalueelle ja sen keskeisille kumppaneille aiheutuvia kustannuksia. Se myös antaisi nousevan talouden maille kaivattuja mahdollisuuksia osallistua suuremmalla panoksella kansainvälisten rahoituslaitosten toimintaan.

III. Talous- ja rahaliiton ohjausjärjestelmän tehostaminen

Talous- ja rahaliiton **talouspolitiikan ohjausjärjestelmää on kehitettävä**, jotta se voi vastata euroalueen kohtaamiin haasteisiin. Tämä on tarpeen, vaikka talous- ja rahaliiton talouspolitiikan johtamisesta vastaavien toimielinten ja välineiden nykyinen vastuunjako on yleisesti ottaen toimiva. Toimielimiä ja käytäntöjä on kuitenkin muutettava uusiin poliittisiin haasteisiin vastaamiseksi.

Talous- ja rahaliiton tehokas toiminta edellyttää, että **kaikki EU:n jäsenvaltiot osallistuvat aktiivisesti Ecofin-neuvoston toimintaan**. Ecofin-neuvosto on ollut alusta pitäen EU:n talouspoliittisen päätöksenteon näyttämö, ja sen pitäisi säilyä talous- ja rahaliiton talouspolitiikan ohjausjärjestelmän keskuksena, jonka työhön talous- ja rahaliiton asiat kuuluvat entistään kiinteämmin, sillä euroalue ja EU limittyvät toisiinsa yhä laajemmassa määrin. Se voisi erityisesti ajaa johdonmukaisempaa lähestymistapaa omilla toimivalta-aloillaan – eli makrotalouspolitiikassa, rahoitusmarkkinoilla ja verotuksessa – jotta niiden välille kehittyisi myönteistä yhteisvaikutusta. Nykyinen perustamissopimus tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia laajempaan yhteensovittamiseen ja valvontaan koko EU:ssa näiden linjausten mukaisesti. Lisäksi vaikka uusi Lissabonin sopimus, mikäli se ratifioidaan, kasvattaa euroalueen jäsenvaltioiden valtiovarainministerien roolia talous- ja rahaliiton toimintaan liittyvissä asioissa, kaikki neuvottelut käydään silti Ecofin-neuvostossa.

Euroryhmän pitäisi jatkossakin olla foorumi, jossa syvennetään ja laajennetaan toiminnan yhteensovittamista ja valvontaa talous- ja rahaliitossa. Kun julkista taloutta valvotaan ja finanssipoliittiset linjaukset sovitetaan etukäteen yhteen julkisen talouden välitarkastuksen perusteella, finanssipoliittista käyttäytymistä pitäisi pyrkiä ohjaamaan koko suhdannekierron pituudelta mahdollisten myötäsyklisten taipumusten korjaamiseksi. Ikääntymisen tuomien haasteiden yhteydessä pitäisi lisätä vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevien säännösten vaikuttavuutta, jotta kunnianhimoisten keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttaminen olisi mahdollista. Euroryhmän pitäisi vaihtaa näkemyksiä, laatia toimintaa ohjaavia suuntaviivoja ja seurata mukautumiskykyä ja makrotaloudellista vakautta parantavien vaatimusten noudattamista jäsenvaltioissa epätasapainon ja euroalueen maiden välisten liian suurten erojen välttämiseksi. Vertaisarviointeja – monenvälisiä keskusteluja merkityksellisistä tapahtumista yhdessä tai useammassa maassa – pitäisi lisätä, jotta valtiovarainministerit tarkastelisivat järjestelmällisemmin kansallisia ongelmia ja toimintatapoja euroalueen näkökulmasta. Euroryhmän pitäisi lisäksi panna enemmän painoa euroaluetta koskevien Lissabonin suositusten seurannalle, sillä se auttaisi tukemaan potentiaalista kasvua ja parantamaan kilpailukykyä rakenneuudistusten avulla.

Komission pitäisi ottaa vahvempi tukijan rooli talous- ja rahaliiton tehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Komissiota kehoitetaan tukemaan politiikan yhteensovittamista ja sisällyttämään EMU-ulottuvuus toimintaehdotuksiinsa. Sen pitäisi tehostaa finanssipolitiikan ja makrotalouden valvontaa ja edistää voimakkaammin talouden ja rahoitusalan yhdentymistä. Sen pitäisi valvontaa suorittaessaan syventää euroalueen taloudellisten ja rahoitusalan tapahtumien arviointia ja keskittyä erityisesti kansallisen tason toimenpiteiden heijastusvaikutuksiin. Syklisten ja rakenteellisten julkisen talouden indikaattoreiden tarkkuutta pitäisi edelleen parantaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Komission pitäisi myös kasvattaa rooliaan kansainvälisissä vuoropuheluissa ja foorumeissa. Komission pitäisi siis kaiken kaikkiaan tukea talous- ja rahaliiton toiminnan parantamiseen tähtäviä pyrkimyksiä sekä sisäisesti että kansainvälisesti kantamalla sille perustamissopimuksessa osoitettu vastuu terveen talouspolitiikan vartijana. Tätä varten sen pitäisi pyrkiä hyödyntämään tehokkaammin perustamissopimuksen tarjoamia välineitä.

Uusi perustamissopimus tarjoaa, kun se ratifioidaan, lisää mahdollisuuksia euroalueen talouspolitiikan **yhteensovittamisen ja valvonnan lisäämiseen**. Euroopan unionin toimintaa käsittelevässä tulevan sopimuksen 136 artiklassa tarjotaan mahdollisuus ”hyväksyä niitä jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro, koskevia toimenpiteitä, joilla tehostetaan näiden jäsenvaltioiden talousarvioita koskevan kurinalaisuuden yhteensovittamista ja sen valvontaa [ja] laaditaan näitä jäsenvaltioita koskevat talouspolitiikan laajat suuntaviivat huolehtien samalla niiden yhteensopivuudesta koko unionin osalta hyväksytyjen talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa sekä niiden valvonnasta.” Sopimuksella kasvatetaan myös komission roolia riippumattomana ”erotuomarina” monenvälisen valvonnan yhteydessä: komissiolla on 121 artiklan mukaan mahdollisuus antaa jäsenvaltiolle suora varoitus, jos sen talouspolitiikka ei ole laajojen suuntaviivojen mukaista tai uhkaa vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan.

Talous- ja rahaliiton ohjausjärjestelmän **on taattava euroalueen ongelmaton laajentuminen**. Euroalue laajenee seuraavien kymmenen vuoden aikana useimpiin nykyisiin EU:n jäsenvaltioihin. Euroalueen talouden tehokkaan toiminnan varmistamiseksi on tärkeää huolehtia siitä, että prosessi edistyy asianmukaisesti. Valtioiden pitäisi ERM II -valuuttakurssimekanismin osallistumisen aikana ryhtyä harjoittamaan tervettä talous- ja rakennepolitiikkaa vakaamman makrotaloudellisen ympäristön turvin. Komission pitäisi perustamissopimuksen mukaan tehdä säännöllisin väliajoin oikeudenmukainen arvio lähentymisprosessissa tapahtuneen edistyksen kestävydestä. Euroryhmän ja Ecofin-neuvoston erityisenä tehtävänä on puolestaan rakentaa luottamusta, tarkkailla talouden tapahtumia ja opastaa tulevia euroalueen jäseniä toteuttamaan sellaisia poliittisia linjauksia ja uudistuksia, jotka mahdollistavat nimellisen ja todellisen lähentymisen.

Talous- ja rahaliittoa käsittelevää EU:n toimielinten keskinäistä ja suuren yleisön kanssa käytävää vuoropuhelua on myös kehitettävä. Komission pitäisi pyrkiä kehittämään vuoropuhelua ja neuvonpitoa erityisesti Euroopan parlamentin ja myös muiden eurooppalaisten ja kansallisten sidosryhmien kanssa. Euroryhmän pitäisi vastaavasti käydä vuoropuhelua EKP:n, Euroopan parlamentin ja euroalueen työmarkkinaosapuolten kanssa. Kaikkien näiden toimielinten, komissiosta alkaen, pitäisi parantaa suurelle yleisölle kohdistettua talous- ja rahaliittoa käsittelevää tiedotusta. Enemmän tietoa pitäisi jakaa erityisesti euron merkittävistä makro- ja makrotaloudellisista eduista, kuten sen tarjoamasta suojasta äskettäisen rahoitusalan myllerryksen aikana, sekä talouspolitiikan tärkeästä ja hyödyllisestä panoksesta talous- ja rahaliitossa.

PÄÄTELMÄT

Talous- ja rahaliitto on suuri menestys. Kymmenen vuoden olemassaoloaikanaan se on taannut makrotaloudellisen vakauden, edistänyt Euroopan taloudellista yhdentymistä – suurelta osin laajentumistensa ansiosta –, parantanut Euroopan talouden häiriönsietokykyä ja kehittynyt alueelliseksi ja maailmanlaajuisiksi vakauttavaksi tekijäksi. Yhteinen raha ja sen taustalla oleva toimintakehys ovat nyt enemmän kuin koskaan tärkeä valtti. Talous- ja rahaliitosta voitaisiin kuitenkin saada enemmänkin etua. Se, samoin kuin globalisaation asettamat paineet, luonnonvarojen niukkuus, ilmastonmuutos ja väestön ikääntyminen, edellyttää kuitenkin talouspolitiikan parempaa yhteensovittamista, nopeampaa edistymistä rakennemuutoksissa, näkyvämpää maailmanlaajuista roolia euroalueelle ja jäsenvaltioilta päättävistä sitoutumista näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Maailmanlaajusten

kehityssuuntausten vaikutukset alkavat jo tuntua korkeina energian, elintarvikkeiden ja hyödykkeiden hintoina, rahoitusalan myllerryksinä ja valuuttakurssien heilahteluna, mikä vain korostaa tarvetta ryhtyä ripeästi toimiin.

Monia ratkaisuja euroalueen ja maailmantalouden kohtaamiin haasteisiin voidaan löytää toteuttamalla sisäinen ja ulkoinen toimintaohjelma ja kehittämällä ohjausjärjestelmää tässä tiedonannossa kuvatulla tavalla. Niistä hyöttyy monella tavalla myös koko EU:

- **Talous- ja rahaliitto pysyy EU:n yhdentymisen merkkipaaluna.** Vaikka talous- ja rahaliiton tavoitteet ovat ensisijaisesti taloudellisia, se ei koskaan ole ollut pelkästään taloudellinen hanke. Talous- ja rahaliitto suunniteltiin alusta alkaen tärkeäksi vaiheeksi EU:n yhdentymisessä. Tämä tehtävä on korostunut entisestään EU:n laajennuttua 15:stä 27:ksi jäsenvaltioksi vuodesta 2004 alkaen, sillä kaikki uudet EU:n jäsenvaltiot valmistautuvat vaihtamaan valuuttansa euroon. Mahdollisuus liittyä euroalueeseen on ollut kyseisille maille yksi niistä tekijöistä, jotka ovat eniten vauhdittaneet lähentymistä kohti EU:n elintaso.
- **Hyvin toimiva talous- ja rahaliitto on tärkeä etu koko EU:lle** jo siksi, että valtaosa tai jopa kaikki EU:n jäsenvaltiot liittyvät lopulta talous- ja rahaliiton jäseniksi. Euroalueen talouden menestyminen tuo vaurautta ja dynaamisuutta koko EU:hun ja vahvistaa näin yleisön tukea EU:n yhdentymiselle sekä euroalueella että sen ulkopuolella.
- **Vahva talous- ja rahaliitto tukee myös EU:n johtavaa asemaa maailmantaloudessa.** Hyvin toimiva euroalue on perusta sille, että talous- ja rahaliitto saa vaikutusvaltaisen roolin ulkoisesti sekä makrotaloudellisessa ympäristössä että maailmanlaajuisessa rahoituksen valvonnassa ja sääntelyssä. Jos EU todistaa pystyvänsä vahvistamaan euroalueen ulkoista roolia ja kantamaan maailmanlaajuisen vastuunsa, tämä vaikuttaa myönteisesti myös muihin politiikanaloihin, joilla EU pyrkii maailmanlaajuisen johtoasemaan. Niitä ovat muun muassa kestävä kehitys, kehitysapu, kauppapolitiikka, kilpailu ja ihmisoikeudet.

Tämän kokonaisvaltaisen toimintaohjelman toteuttaminen vaatii poliittista tahtoa ja päättäväisyyttä. Talous- ja rahaliiton menestys osoittaa, että poliittinen aloitteellisuus ja kunnianhimo voivat johtaa huomattaviin taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin saavutuksiin. Jotta tulokset voitaisiin hyödyntää täysimittaisesti, on ratkaisevan tärkeää, että kaikki osapuolet sitoutuvat pysyvästi yhteisiin tavoitteisiin. Komissio kannustaakin käymään laajaa keskustelua näistä aiheista vuoden 2008 jälkipuoliskolla ja pyrkii laajaan yhteisymmärrykseen toimintaohjelman pääsisällöstä muiden EU:n toimielinten sekä monenlaisten alalla merkittävien elinten ja sidosryhmien kanssa. Komissio esittää tarvittavat toimintaehdotukset käytyjen keskustelujen pohjalta.